

Utbildningsinspektion i Bergsjö skola, grundskola årskurs 6–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bergsjö skola och besökt skolan den 27–29 september. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Bergsjö skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bergsjö skola intervjuades nuvarande och föregående rektorn, pedagoger i grundskolan, elever, övrig personal samt föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser samt naturskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Bergsjö skola	Antal elever
Grundskolan	258
Särskolan	6

Utbildningen vid Bergsjö skola omfattar årskurserna 6–9. Bergsjö skola tar emot elever från Bällebergsskolan, när de börjar årskurs 6. Från Ilsbo skola kommer eleverna först i årskurs 7, med undantag av innevarande läsår. Detta läsår är årskurs 6-eleverna från Ilsbo skola integrerade i en årskurs 6 på Bergsjö skola, två dagar i veckan. För närvarande finns det på skolan två klasser i årskurs 6, två klasser i årskurs 7, tre klasser i årskurs 8 samt fyra klasser i årskurs 9. De två årskurs 6-klasserna har sin undervisning förlagd till en annexbyggnad på skolgården, där även särskolan håller till. I särskolan finns sex elever som tillhör träningskolan. Inom rektorsområdet finns också naturskolan som är en särskild undervisningsgrupp. Naturskolan är belägen i ett mindre hyreshusområde cirka 500 meter från skolan. Bergsjö skola byggdes 1950. Skolan har två arbetsenheter innehållande elever från årskurs 6–9. I varje arbetsenhet ingår cirka tio lärare och 130 elever.

Verksamheten vid skolan leds av en rektor. Över hälften av eleverna har lång skolväg och utnyttjar därför skolskjuts. Skolan har ett fåtal elever med utländsk bakgrund.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder skolan utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och når kunskaper enligt de nationella målen. Lärarna är positiva och engagerade och har i allmänhet god förmåga att följa upp elevernas individuella lärande och ge särskilt stöd när det behövs. Ledningsorganisationen fungerar väl. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda.

Skolan visar på mycket goda resultat i arbetet mot kränkande behandling, både vad gäller förebyggande och akuta insatser. Samarbetet skola - arbetsliv fungerar mycket bra och elever och föräldrar är väl informerade om förutsättningarna inför gymnasievalet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör följa upp resultaten i samtliga ämnen utifrån kursplanemålen och uppmärksamma skillnaden i flickors och pojkars resultat.
- Skolan bör analysera varför mer än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen och bör också förbättra resultaten.
- Målen för undervisningen bör förtydligas för eleverna.
- Skolan bör se över formerna för samverkan med föräldrar.

- Skolan bör ge eleverna ett större utrymme för träning i att argumentera, analysera, framföra egna åsikter, lyssna på andras åsikter samt kunna dra egna slutsatser.
- Elevernas inflytande över arbetssätt och innehåll behöver utvecklas och förstärkas.
- Skolan bör utveckla former för att följa upp strävansmålen både avseende kunskaper, normer och värden.
- Skolan bör utveckla former för att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.
- Skolan bör se över rutinerna för att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstid de skall ha i varje enskilt ämne.
- Beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp fattas av rektorn trots att delegation för detta saknas. Skolan bör därför skapa former så att dessa beslut uppfyller författningarnas krav.
- Skolan bör se över besluten om anpassad studiegång så att det fattas formellt riktiga beslut i enlighet med gällande bestämmelser.
- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever som ges särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte alla de valalternativ de har rätt att välja på inom ramen för språkvalet (2 kap. 17-18 § § grundskoleförordningen).
- Skolan saknar en kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004/05 (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet i dess tidigare lydelse).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Såvitt inspektörerna kan bedöma, får eleverna i årskurs 6–9, förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Tabell 1. Andel och antal elever som uppnått målen på de nationella ämnesproven i årskurs 9 de fyra senaste läsåren.

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
Svenska	90,7 (49 elever)	84,5 (49 elever)	81,2 (56 elever)	85,5 (53 elever)
Engelska	90,8 (50 elever)	87,9 (54 elever)	92,3 (64 elever)	90,3 (56 elever)
Matematik	63,0 (34 elever)	82,8 (48 elever)	85,5 (59 elever)	79,0 (49 elever)

Inspektörerna bedömer utifrån resultaten på de nationella ämnesproven att eleverna i årskurs 9 på Bergsjö skola presterar goda resultat i engelska. I ämnet

svenska har resultaten förbättrats från föregående läsår men är fortfarande lägre än läsåret 2001/02. Av delproven i svenska går att utläsa att det framförallt är läsförståelse och skriftlig produktion som bör förbättras. Skolan har därför vidtagit åtgärder och följer upp resultaten i svenska kontinuerligt genom DLS¹.

Resultaten i matematik visar på en markant förbättring fram till och med läsåret 2003/04, men 2004/05 sjunker resultatet igen. Skolan har därför avsatt mer resurser till särskilt stöd och elevernas utveckling i svenska och matematik följs upp varannan vecka. Inspektörerna bedömer att resultaten i de nationella proven i svenska och matematik har analyserats av skolledningen på ett bra sätt.

Hur resultaten ser ut i övriga ämnen är oklart, då skolan inte har någon organiserad uppföljning i dessa ämnen. Eftersom uppgifter om elevernas resultat i övriga kursplaneämnen saknas, kan heller inte inspektörerna bedöma dessa.

Tabell 2. Elevers resultat 2002-2004.

	Genomsnittligt meritvärde ²	Andel behöriga till nationellt program (%)	Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)
Bergsjö skola	204,6	95,3	72,4
Nordanstigs kommun	204,0	90,8	72,7
Kommungruppen ³	202,9	90,6	77,1
Riket	205,6	89,7	75,1

Samtliga värden i tabellen är genomsnittliga och baseras på åren 2002-2004.

Bergsjö skola hade 69 elever i årskurs 9 år 2004, 58 elever år 2003 samt 53 elever år 2002. För att kunna göra en bedömning av skolans kunskapsresultat har inspektörerna beräknat ett genomsnittligt meritvärde för åren 2002-2004.

På samma sätt har samtliga värden i tabellen ovan beräknats, både på kommunal nivå och på nationell nivå. Av tabellen kan utläsas att elevernas meritvärde ligger något under resultaten i riket, men över resultaten för kommungruppen och kommunen. När det gäller andelen elever som är behöriga till ett nationellt gymnasieprogram ligger resultaten markant över rikets, kommungruppens respektive den egna kommunens resultat. Beträffande andelen elever som uppnått minst godkänt betyg i samtliga ämnen ligger skolan något under resultaten i kommungruppen, i riket respektive i kommunen. Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolans resultat bör förbättras och att skolan bör analysera varför fler än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen.

Det genomsnittliga meritvärdet 2004 för flickor på Bergsjö skola var 235,5 och för pojkar 201,8. Våren 2005, var enligt skolans egna uppgifter, det genomsnittliga meritvärdet för flickor 208,3 och för pojkar 190,1. Inspektörerna bedömer

¹ DLS (Diagnoser i läsning och skrivning) är en språkdiagnos som består av fyra delar: rättstavning, samma ljud, läsförståelse och ordförståelse.

² En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

³ SCB har klassificerat landets kommuner i 9 klasser, Nordanstig tillhör gruppen mindre övrig kommun i detta sammanhang.

att skolledningen bör analysera varför resultatet sjunkit så kraftigt. Pojkarnas betygsresultat har under en följd av år varit lägre än flickornas och resultatskillnaderna mellan könen har ökat för varje år utom mellan år 2004 och 2005. Inspektörerna bedömer att åtgärder bör vidtas för att förbättra pojkarnas betygsresultat.

Av den senaste officiella betygsstatistiken framgår att den andel av eleverna i årskurs 9 som fått Mycket väl godkänd (MVG) i något ämne varierar kraftigt från ämne till ämne. Av 62 elever hade endast två fått MVG i teknik medan 22 elever hade fått MVG i hem- och konsumentkunskap. I NO (samlingsbetyg) och SO (samlingsbetyg) var det 13 respektive elva av eleverna som inte nått målen. I årskurs 8 i ämnet teknik var det tre elever av 82 som inte nått målen och 76 som hade nått Godkänd. I samtalen med personalen framkom att timantalet i teknik är lågt i årskurs 8.

Inspektionen visar att skolan på ett bra sätt analyserat kunskapsresultaten i svenska, matematik och engelska, dels genom statistiska uppgifter, dels genom kontinuerliga uppföljningar. Inspektörerna bedömer att skolledningen kontinuerligt bör göra analyser av kunskapsresultaten i övriga ämnen i förhållande till kursplanernas mål. Inspektörerna bedömer vidare mot bakgrund av betygsresultaten i teknik att skolan bör se över undervisningen i teknik i sin helhet. Inspektörerna vill betona att översynen bör omfatta inte bara vilken tid som avsätts, utan också arbetssätt och arbetsformer samt hur bedömning och betygssättning görs i ämnet.

Arbetsklimatet på Bergsjö skola är positivt och informellt. Inspektörerna fick under besöket intrycket att eleverna har en naturlig och avspänd kontakt med sina lärare. Lärarna uttrycker att skolan lyckats öka elevernas intresse för studier genom att skolan vann ett pris för några år sedan som ”Den goda skolan”. Inspektörerna observerade inget klotter eller annan skadegörelse, vilket tyder på att eleverna tar ansvar för arbetsmiljön på skolan.

Det finns gemensamma trivselregler och dessa är kända av eleverna. Föräldrarna uppger att eleverna känner sig trygga i skolan, vilket också bekräftas av eleverna. Eleverna uppger att det sällan förekommer kränkande behandling på skolan. De anser att personalen snabbt tar tag i problemen, när de får kännedom om dem, informerar hemmen och vidtar åtgärder i samarbete med elever och föräldrar.

Personalen framhåller att det främsta resultatet av arbetet med normer och värden är att eleverna känner sig trygga, att stämningen på skolan är positiv och att eleverna respekterar varandra. Att skolan är relativt liten gör också att alla känner alla, vilket bidrar till att öka tryggheten. Föräldrarna berättar att barnens medvetenhet om värdegrundsfrågor har ökat eftersom personalen kontinuerligt och förebyggande arbetar med olika värdegrundsprojekt. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med normer och värden är av god kvalitet.

Eleverna kan påverka frågor som rör dem via klassråd och elevråd. Ett konkret exempel som nämndes i elevintervjuerna var frågan om det skulle vara tillåtet att bära huvudbonad på lektionerna eller inte. Inspektörerna kunde konstatera, att eleverna genom en demokratisk process med slutna omröstning, fått igenom sin önskan om att bära huvudbonad på lektionerna, trots personalens delade åsikter. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med att ge eleverna inflytande över verksamheten i stort är av god kvalitet.

Skolans samverkan med föräldrar sker genom verksamhetsrådet, som sammanträder ett par gånger per termin. Av arbetsenheternas utvärderingar från föregående verksamhetsår framgår att verksamhetsråden inte har fungerat tillfredsställande, då intresset varit lågt från föräldrarnas sida. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över formerna för hur samverkan med föräldrarna kan utvecklas.

Av arbetslagens utvärderingar kan särskilt utläsas att satsningen på samarbete skola - arbetsliv har givit ett mycket gott resultat. Bland annat har det lett fram till en mycket informativ skrift inför gymnasievalet med ett strukturerat och lättillgängligt kalendarium och i övrigt finns olika fakta av intresse för elever och föräldrar tydligt beskrivet.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Bergsjö skola når goda resultat då det gäller elevernas utveckling enligt läroplanens mål. Skolan bör dock analysera varför mer än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen. Skolan bör dock uppmärksamma skillnaden mellan flickors och pojkars betygsresultat för att finna orsaker och åtgärder om så behövs för att säkra likvärdigheten i utbildningen. Skolan bör även analysera kunskapsresultaten i förhållande till kursplanernas mål.

Bergsjö skola visar på mycket goda resultat i arbetet mot kränkande behandling. Inspektörerna ser positivt på samarbetet skola - arbetsliv som underlättar elevers och föräldrars frågor i samband med övergången till gymnasiet och bedömer också att skolan ger eleverna inflytande över verksamheten i stort.

Inspektörerna bedömer slutligen att skolan bör se över hur formerna för samverkan med föräldrarna kan utvecklas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

På Bergsjö skola sker arbetet med normer och värden på flera nivåer, dels genom klassråd, kamratstödjare samt elevråd, dels genom olika undervisningsmoment och projekt. I elevrådet finns representanter för årskurserna 7–9, helst en pojke och flicka från varje klass. Årskurs 6-eleverna hade inga representanter i elevrådet vid tidpunkten för inspektörernas besök, men rektorn har en tid efter besöket meddelat att årskurs 6 härnäst har två representanter per klass i elevrådet precis som de andra årskurserna på skolan. På elevrådet, där skolans rektor och/eller skolvärdinnan alltid deltar, har eleverna möjlighet att komma med synpunkter på olika frågor som tas upp. Frågorna initieras av eleverna, av rektorn samt av personalen. Eleverna har en bok där de skriver ner frågor från klassråden. Ordförandeskapet innehas av elever från årskurs 9 och vice ordföranden kommer från årskurs 8. Eleverna skriver protokollen. Varje år ses skolans regler över i elevrådet.

Enligt kvalitetsredovisningen 2003-2004 har eleverna fått utbildning i arbetsmiljö och elevrådsarbete. Vid intervjun med elevrådsrepresentanterna kände dessa elever inte till detta. Personalen konstaterar i intervjuerna att elevrådet blivit mer aktivt, beroende på att elevrådet har behandlat frågor som eleverna funnit intressanta och angelägna för dem. Personalen vill fortsätta verka för att stötta eleverna i att ta eget ansvar och att argumentera för sina åsikter och att eleverna i större utsträckning får möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna.

Vid intervjuerna gav dock eleverna, trots drivandet av vissa frågor i elevrådet, intryck av att vara ovana vid att uttrycka egna åsikter och att argumentera för sin sak. De uttryckte att det var få tillfällen i skolarbetet, där de gavs tillfälle till och träning i att analysera och argumentera. Inspektörerna bedömer att eleverna bör ges mer utrymme enligt läroplanens intentioner till att formulera egna åsikter, argumentera, analysera och dra slutsatser utifrån egna och andras uppfattningar.

Bergsjö skola har ett omfattande och ett mycket väl fungerande arbete med värdegrunden. I arbetet ingår olika förebyggande inslag. Exempelvis finns ett kamratstödjarsystem, där äldre elever fungerar som faddrar för yngre elever. Eleverna stöttar och genomför vid dessa tillfällen aktiviteter tillsammans. Eleverna får i Charlie och Bellaprojekten, där de är indelade i pojk- och flickgrupper, träning i att förstå och tolerera olikheter samtidigt som de får argumentera och diskutera ur ett genusperspektiv. De arbetar även med värderingsövningar, där de exempelvis ställs inför olika former av etiska dilemman, där svåra val måste göras. Utagerande elever får träning i ART⁴ så att de ser konsekvenser av sitt eget agerande. Dessa elever tränas i att tidigt se signaler till sitt eget aggressiva beteende, så att de kan stärka sin egen impuls kontroll.

Skolan har ett aktivt samarbete med ett närliggande kollektiv. Elever som bor där har ofta traumatiska erfarenheter och upplevelser med sig, vilket påverkar och stärker övriga elevernas förståelse för olikheter och alla människors lika värde, genom att lärarna aktivt arbetar med barns och ungdomars olika levnadsvillkor. Inspektörerna bedömer att arbetet med värdegrunden lägger en mycket bra och stabil grund för ökad förståelse för olikheter och skilda levnadsvillkor.

Skolan har även ett program mot kränkande behandling, i vilket skolans rutiner i händelse av mobbning redovisas. I programmet redovisas också flera förebyggande åtgärder. Inspektörerna bedömer att det förebyggande och akuta värdegrundsarbetet fungerar mycket bra. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling omfattar dock endast relationen elev – elev och omfattar därmed inte situationer där en vuxen kränker en elev. Handlingsprogrammet bör därför revideras genom att vuxen- elevperspektivet vävs in.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Lärarna berättar att de inför varje moment går igenom med eleven vad arbetsuppgiften handlar om och vad de skall arbeta med. I vilken mån denna information kopplas till målen varierar mellan olika lärare. Vid lektionsbesöken kunde inspektörerna konstatera att det inte generellt sett finns en tydlig koppling mellan kursplanemål och vad eleverna skall lära sig. Detta framkom också i

⁴ Aggression Replacement Training. Metoden handlar om att öva eleven i att kontrollera sin ilska.

elev- och lärarintervjuerna. Några lärare är tydliga med mål inom det egna ämnet, men oftast är det läroböckerna som styr innehållet och vad eleverna skall lära sig. Eleverna uppger att det sporadiskt förekommer att lärarna talar om mål, vanligast är dock att eleverna hör talas om målen i samband med utvecklingsamtalen, då de ibland kopplas till betygskriterier. Eleverna uttrycker att i flera ämnen diskuteras aldrig några betygskriterier. Schemat och läroböckerna styr i första hand vad som skall göras. Elevinflytandet över innehåll och arbetsätt är begränsat, men eleverna kan oftast påverka arbetsformerna.

Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolan bör skapa rutiner så att alla elever kontinuerligt informeras om målen för undervisningen och att deras inflytande över lärandet och undervisningen stärks i enlighet med vad läroplanerna föreskriver.

I ämnena svenska, matematik och engelska förekommer så kallad nivågruppning, det vill säga att grupper sätts samman efter elevens förkunskaper och ambitionsnivå. Eleven kan påverka gruppens sammansättning, då den inte är statisk. I övrigt ges få tillfällen, där eleverna kan välja att arbeta med sådant som de själva vill fördjupa sig i eller sådant som de behöver förbättra eller utveckla.

Vid intervjuerna med personalen och med eleverna framkom missnöje med att schemat under en skoldag är så lite varierat mellan de olika ämnena. Balansen mellan teoretiska och praktisk-estetiska ämnen är näst intill obefintlig. Dessutom är i flera ämnen två till tre lärare inblandade i samma klass, vilket medför att om de inte är överens om förhållningssätt och målformuleringar, blir det förvirrat för eleverna.

Skolan använder inte så ofta undervisningstiden till att arbeta med ämnesintegrerade teman. De temadagar som förekommer har mer ett givet innehåll som sex och samlevnad, ANT⁵-dagar eller hälsodagar. Eleverna saknar därför en helhetsbild av hur ämnen kan samverka för en bättre förståelse av lärandet.

Av arbetsenheter utvärdering framgår, att ämnesintegreringen inte har fungerat tillfredsställande, utan det har mer handlat om elevernas samarbete än om ämnesintegrering.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetet med ämnesintegration enligt läroplanens intentioner för att utveckla elevernas förståelse ur ett helhetsperspektiv.

När ett arbetsmoment avslutats görs sällan en utvärdering enligt eleverna. I vilken utsträckning som utvärdering av undervisningen genomförs varierar mellan olika lärare på skolan. Eleverna uppger att lärarna heller inte alltid förklarar vad som är syftet med ett visst arbetsmoment eller vad de förväntar sig att eleverna skall kunna när arbetet avslutats. Inspektörerna bedömer därför att kvaliteten kan förbättras genom att skolan sätter upp tydliga mål för varje arbetsmoment och att man också systematiskt tillsammans med eleverna följer upp och utvärderar målen när ett arbete avslutas. Bristen på systematiska utvärderingar gäller undervisningen i stort på skolan.

Rektorn och personalen uppger att de inte riktigt har kontroll på att eleverna erbjuds timmar i samtliga ämnen utifrån den garanterade undervisningstiden som uppgår till 6 665 timmar. Rektorn kan inte säga om eleverna i de enskilda ämnena får den undervisning de har rätt till. Inspektörerna bedömer att rutiner

⁵ ANT (alkohol, narkotika och tobak)

bör upprättas, så att skolan kan garantera att eleverna får de undervisningstimmar de har rätt till i varje enskilt ämne. Vidare bör en synkronisering av timplanen ske mellan samtliga skolor som lämnar elever till Bergsjö skola och Bergsjö skolas timplan. Det är viktigt att elever och föräldrar kan påverka och vara delaktiga i beslut om undervisningen. Det får inte enligt inspektörerna finnas oklarheter om vilken undervisning eleverna faktiskt får.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolan använder sig av olika typer av tester för att identifiera barn i behov av särskilt stöd inom framförallt svenska, matematik och engelska. Dessutom har personalen gemensamma konferenser varannan vecka för varje arbetsenhet, då berörda lärare deltar, och alla klasser går igenom. Förfarandet medför, att samtliga lärare i arbetslaget 6–9, redan känner till eleverna innan de börjar i årskurs 7 och vet exempelvis vilka elever som fått stöd och hur stödet utformats. Beslut om stöd och hur det skall utformas fattas av skolans rektor, som deltar i dessa arbetsenhetskonferenser. Personalen uppger att alla barn som är i behov av särskilt stöd också får det, däremot har inte alla ett åtgärdsprogram.

På grund av de vikande resultaten i svenska och matematik som redovisades i ett tidigare avsnitt, har personalen utökats med en och halv speciallärartjänst och en specialpedagog.

Det finns ett elevhälsoteam på skolan, som arbetar för att stärka helheten för elever i behov av särskilt stöd både avseende svårigheter i skolarbetet och ur en social aspekt. Elevhälsoteamet tar också snabbt kontakt med föräldrar när problem uppstår kring en elev. Tillsammans med elev, föräldrar och personal kommer de sen överens om åtgärder för att stärka eleven i en positiv utvecklingsinriktning.

Inspektörerna bedömer att det på skolan finns väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer vidare att skolan måste upprätta åtgärdsprogram för samtliga barn som får särskilt stöd.

Naturskolan startades som ett treårigt projekt 1999, men permanentades därefter som en verksamhet vid Bergsjö skola. Som tidigare nämnts finns naturskolan i egna lokaler, men samtliga elever har en klasstillhörighet i någon klass på Bergsjö skola. I naturskolan finns för närvarande åtta elever i en särskild undervisningsgrupp. En del av dessa elever har anpassad studiegång, det vill säga att de har en reducerad timplan. Samtliga dessa elever behöver av olika skäl vistas i en mindre och tryggare undervisningsmiljö under skoldagen, där de kan få mer stöd än i en vanlig klass. Fyra elever deltar i undervisning på heltid inom ramen för naturskolan. De övriga fyra eleverna vistas vissa timmar tillsammans med den klass de tillhör. Varje elev har en individuell utvecklingsplan. Undervisningen är individuellt anpassad till elevens utvecklings- och kunskapsnivå. På naturskolan ägnas mycket tid åt självförtroendeträning och att skapa trygghet och stimulans för fortsatt inläring. Ansvarig för verksamheten och eleverna är rektor på Bergsjö skola.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Skolan har påbörjat ett arbete med att konkretisera mål i samtliga ämnen för årskurserna 6–9 samt lokala bearbetningar av betygskriterier för årskurs 8 vilket inspektörerna ser positivt på. Arbetet är dock inte systematiserat, strukturerat och komplett, så underlaget kan endast delvis användas. Exempelvis finns det

inte konkretiserade mål för flera årskurser och ämnen, däribland svenska, engelska och matematik. Lokala bearbetningar av betygskriterier för årskurs 8 finns i något enstaka ämne. Inspektörerna bedömer att lärarnas fortsatta arbete med konkretiseringar av kursplanemålen och lokala betygskriterier kan utvecklas och förbättras. Om arbetet fortsätter kan det ge lärarna bättre möjligheter att stödja och bedöma elevernas kunskapsutveckling.

Några regelbundna diskussioner med andra skolor i eller utanför kommunen förs inte om betygssättning. Det har förvisso förekommit att enskilda lärare har kontakter med ämneskollegor på andra skolor, men det sker på eget initiativ i ett fåtal ämnen. Ett visst utbyte har dock förekommit med Arthur Engbergsskolan när det gäller hur de nationella proven skall bedömas. Inspektörerna ser positivt på dessa utbyten, men bedömer att ett systematiskt samarbete med en eller flera skolor i eller utanför kommunen kring betygssättning och konkretisering av kursplanemålen skulle stärka professionalismen och underlätta lärarnas bedömningar, samtidigt som elevernas rättssäkerhet stärks. Skolan bör därför förbättra arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

När det gäller övriga ämnen förutom svenska, engelska och matematik görs ingen systematiserad uppföljning på skolnivå och oftast inte heller på individnivå. På Bergsjö skola saknas därmed rutiner för att följa elevernas kunskapsresultat i årskurs 6–9, med undantag av svenska, engelska och matematik. Konsekvensen kan bli att det inte går att se om elevernas måluppfyllelse i något eller några ämnen är svag, vilket skulle kunna medföra att adekvata åtgärder inte sätts in. Inspektörerna bedömer att skolan bör skapa former för att systematiskt analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplanämnen.

Beträffande strävansmålen i läroplanen saknar skolan en systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen i fråga om läroplanens mål kring kunskaper, exempelvis i fråga om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, diskutera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Bergsjö skola har haft en tidplan för utvecklingsarbetet från vårterminen 2002 till läsåret 2004/05 som tar upp ett antal prioriterade områden. Vissa områden är genomförda andra inte. Skolan har en arbetsplan för innevarande verksamhetsår som beskriver skolans organisation och innehåll i valda delar, men den har inget samband med den ovan nämnda tidplanen. Det framgår inte heller av årets arbetsplan, vilka som är verksamhetsårets prioriterade områden. Några övergripande mål för verksamheten har inte heller redovisats. Det finns inte heller någon sammanställd kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004-2005 att utgå ifrån.

I arbetsenheter utvärderingar beskrivs förra årets prioriterade områden och vad som gjorts. Några formulerade mål finns inte, och inte heller någon bedömning av måluppfyllelsen. Eftersom en bedömning av måluppfyllelsen saknas, finns inte heller några åtgärder beskrivna inför detta läsår. Sambandet mellan mål, resultat och måluppfyllelse finns inte beskriven.

De uppgifter som redovisas som resultat i tidigare kvalitetsredovisningar, beskriver oftast vad som gjorts och handlar sällan om någon form av måluppfyllelse. Inspektörerna vill påpeka att en kvalitetsredovisning på ett tydligt sätt skall kopplas till de resultat som eleverna når, beskriva graden av måluppfyllelse och visa på åtgärder för att uppnå målen om ej så skett. Inspektörerna bedömer att en kvalitetsredovisning skall upprättas för verksamhetsåret 2004/05 utifrån ovan beskrivna intentioner. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete i sin helhet bör förbättras.

Elevers rättsäkerhet

När det gäller placering av elev i en särskild undervisningsgrupp fattas dessa beslut av rektorn. Rektorn har dock enligt gällande delegationsordning inte rätt att fatta sådana beslut, utan den rätten har endast styrelsen för utbildningen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör ändra sina rutiner så att beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med gällande bestämmelser. I detta sammanhang vill inspektörerna framhålla vikten av att sådana beslut har en tydlig beslutstext och även innehåller information om att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Inspektörerna kan konstatera att de beslutsformulär som används för att fatta beslut om anpassad studiegång för en elev, inte är korrekta ur rättssäkerhets-synpunkt. Besluten är inte enhetliga och beslutstexten är otydlig. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över besluten om anpassad studiegång så att det tydligare framgår vad beslutet innebär och vem som är beslutsfattare.

Ledning och intern kommunikation

Bergsjö skola leds av en rektor, som innehar tjänsten sedan höstterminen 2005. Rektorn är känd bland elever, lärare och föräldrar och uppfattas av lärarna som förtrogen med verksamheten och har påbörjat sin funktion som skolans pedagogiske ledare. Rektorn styr skolan genom konferenser en gång per vecka, då han träffar all personal i respektive arbetsenhet, men också genom att vara ute i verksamheten och där träffa personal och elever. Rektorn leder elevvårdskonferenserna, deltar i elevrådet samt leder verksamhetsrådet. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten, men avstår utifrån rektorns korta anställningstid, i fråga om att bedöma hans pedagogiska ledarskap.

Sammanfattning

Skolan har en väl fungerande ledning och organisation för att genomföra, utveckla och administrera skolarbetet. Skolans arbete med normer och värden fungerar mycket bra, då det sker både förebyggande och kontinuerligt. Skolan har en pedagogisk verksamhet som överlag fungerar bra, men det finns också områden som behöver förbättras.

Inspektörerna bedömer att skolan bör ge eleverna ett större utrymme för träning i att argumentera, analysera, framföra egna åsikter och lyssna på andras åsikter och dra egna slutsatser. Vidare bedömer inspektörerna att skolans plan mot kränkande behandling är bra med både förebyggande och akuta åtgärdsbeskrivningar, men den bör förstärkas med vuxen- elevperspektivet, då kränkningar kan förekomma i alla möten mellan människor.

Elevernas inflytande över innehåll och arbetsätt bör förbättras i enlighet med läroplanens intentioner och eleverna bör ges en mer varierad undervisning där

ämnesintegration kan öka motivationen och förståelsen för lärandet ur ett helhetsperspektiv.

Systematiska utvärderingar finns inom ämnena svenska, engelska och matematik, men bristen inom övriga kursplaneämnen bör åtgärdas. Skolan bör skapa former för att analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever som får särskilt stöd. Skolan bör upprätta former och rutiner för att följa upp strävansmålen både avseende kunskaper, samt normer och värden. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetsformer för att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

Inspektörerna bedömer vidare att skolan måste upprätta en kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004/05. Likaså måste kvalitetsarbetet förbättras genom att tydliga verksamhetsmål upprättas som grund för bedömning och måluppfyllelse.

Inspektörerna bedömer även att skolan i stort tillgodoser elevens rätt till undervisning, men det finns vissa oklarheter avseende den garanterade undervisningstiden i enskilda ämnen och detta bör åtgärdas då det inte får finnas oklarheter om eleverna får den undervisning de skall ha i varje ämne eller inte.

Inspektörerna bedömer slutligen att skolan bör skapa former så att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med bestämmelserna. Skolan bör även se över besluten om anpassad studiegång så att på ett tydligare sätt framgår vad beslutet handlar om och vem som är beslutsfattare.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Bergsjö skola erbjuder ett rikt urval av ämnen som elevens val, där både breddning och fördjupning kan ske.

Officiell statistik visar att 81,2 procent av eleverna vid Bergsjö skola läser moderna språk i årskurs 9, vilket är markant högre än i riket där motsvarande andel uppgår till 64,3 procent av eleverna i årskurs 9. Enligt personalen beror det höga deltagarantalet, på att de marknadsfört moderna språk intensivt, på att skolan inte har informerat om övriga språkvalsalternativ, men också beroende på att skolan infört rutiner som innebär att det bl.a. krävs en elevvårdskonferens och ett godkännande från rektor för att byta från ett modernt språk till något av de andra alternativen som skall erbjudas som språkval.

Enligt författningarna skall språkval finnas för eleverna i årskurs 6–9 och de skall erbjudas minst två av språken tyska, franska och spanska. Vidare framgår av bestämmelserna att följande språk skall anordnas som språkval om minst fem elever väljer det; modersmålsundervisning, svenska som andraspråk, svens-

ka, engelska eller teckenspråk. Inspektörerna bedömer att Bergsjö skola inte erbjuder de valalternativ som författningarna kräver och måste därför se till att göra det redan från början.

Personalresurserna och kompetensutveckling

Skolan har innevarande läsår totalt 41 medarbetare inklusive personal i tränings-skolan och naturskolan, varav 21 är lärare med ansvar för undervisning. Rektorn påbörjar den statliga rektorsutbildningen under vårterminen 2006. Med något undantag för naturskolans personal har all lärarpersonal inom Bergsjö skola pedagogisk utbildning. Med enstaka undantag har personalen utbildning för de ämnen och för de årskurser de undervisar i. Inspektörerna bedömer att skolans lärare har pedagogisk utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och att ämnesundervisningen i huvudsak bedrivs av lärare med utbildning i ämnet.

Enligt officiell statistik är lärartätheten 8,5 per hundra elever, vilket är något högre än riksgenomsnittet som är 7,9 lärare per hundra elever. Klasstorleken varierar mellan 21–26 elever. Runt eleverna finns flera vuxna som speciallärare, specialpedagog, skolsköterska, vaktmästare, skolvärdinna samt studie- och yrkesvägledare.

Enligt lärarintervjuerna får personalen ofta den kompetensutveckling de vill ha, men den kopplas inte alltid till de behov som finns. Skolan har ingen långsiktig kompetensutvecklingsplan för vare sig ledning eller anställda. Rektorn disponerar tiden för vissa studiedagar till lokala insatser och vissa dagar går till kommungemensamma insatser. Satsningar kommer att ske, enligt rektorn, på ”betyg och bedömning”, att utarbeta konkreta mål i samtliga ämnen och tydliga betygskriterier. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans planering av kompetensutvecklingen tydligare kopplas till resultatet av utvärderingar och därigenom kan leda till en förbättring av verksamheten.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolan har ett rikt och varierat utbud av ämnen för elevens val. Inspektörerna bedömer vidare att tillgången till utbildning i Bergsjö skola är god, dock bedömer inspektörerna att skolan redan från början måste erbjuda samtliga valalternativ som författningarna kräver.

Datum	Ort
2006-01-12	Stockholm

Agneta Landin
Tomas Johansson